

Asia: VN/963/2018

Luonnonsuojelualueiden perustaminen Länsi-Lappiin, uusi lausuntopyyntö

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ympäristöministeriö on varannut tilaisuuden lausua asetusluonnoksista, jotka koskevat luonnonsuojelualueiden perustamista Lapin maakuntaan, pääasiassa Länsi-Lapin ja eräille Itä-Lapin alueille.

Kaivosteollisuus ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa asetusluonnoksista. Kaivosteollisuus ry keskittyy lausunnossaan suojeluhankkeiden merkitykseen kaivoslain mukaiselle malminetsinnälle sekä kaivostoiminnalle. Yksittäisten suojelualueiden osalta viittaamme siihen, mitä alueella toimivat etsintä- tai kaivosyhtiöt lausuvat.

Lausunto

Vastustamme esitettyjen asetusten hyväksymistä ja enempää käsittelyä sekä esitämme uutta valmistelua erilaisten maankäyttötarpeiden yhteensovittamiseksi.

1. Katsomme, ettei suunniteltujen uusien suojelualueiden vaikutuksia ole selvitetty riittävän laajasti.
2. Valmisteluprosessissa pitäisi jatkossa pyrkiä arvioimaan, ovatko nykyiset suojelutoimenpiteet riittäviä vai tarvitaanko täydentäviä suojelutoimenpiteitä, ja tasapainottamaan suojelutoimenpiteiden valintaa suhteessa suojelutarkoituksiin ja alueiden muihin käyttötarkoituksiin.

3. Lopulliset suojelutoimenpiteet tulee valita siten, että suojelutavoitteet saavutetaan loukkaamalla mahdollisimman vähän muita intressejä.

4. Nyt lausuttavana olkeva esitys on pitkälle sama kuin vuonna 2019 lausunnolla ollut. Vuoden 2019 kierroksen asetusluonnokseen silloin sisällytetyt alueet ovat kaikki mukana, mutta ilmeisesti suojeluun on lisätty asetusluonnoksessa noin 2000 ha lisää alueita Länsi-Lapin alueelta. Oletettavasti joitain alueita on myös poistettu tai rajattu pienemmiksi.

5. Valtio on vuonna 2023 tehdyillä päätöksillä suojellut noin 30 000 ha Pohjois-Suomessa. Olisi hyvä tuoda jatkovalmistelussa tämä esiin kokonaisuuden hahmottamiseksi.

<https://www.metsalehti.fi/uutiset/lisabudjetissa-siirrettiin-valtion-metsaa-suojeluun-30-000-hehtaaria-lahinna-pohjois-suomesta/#ea2b3e3d>

6. Perustelumuiotiossa saattaa olla hieman puutteellisesti käsitelty lain 52 §:ssä tarkoitettut valtion muun luonnonsuojelualueen rauhoitussäännökset. Lain mukaan Suomen valtio, tarkemmin Metsähallitus, voi antaa luvan etsiä malmeja valtion muulla luonnonsuojelualueella. Luvan myöntämisen edellytykset on kuvattu lainkohdassa tarkemmin.

7. Katsomme, että - jos asetuksen valmistelua jatketaan - valtioneuvoston asetuksessa tulisi antaa eri ministeriöiden yhteisymmärryksessä sopimat tarkemmat linjaukset, joita Metsähallituksen tulisi noudattaa edellä kohdan 6 mukaisessa päätöksenteossa.

EU:n vihreä siirtymä

Euroopan komissio julkaisi 16.3.2023 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kriittisten raaka-aineiden turvallisista sekä kestävästä toimitusketjuista (CRMA) (COM 2023 160).

Kaivosteollisuus ry katsoo, että nyt valmistelussa olevaa asetuskokonaisuutta tulisi vielä tarkastella yhdessä komission raaka-ainealoitteen kanssa. Samalla muistutamme, että Covid-19 mutta erityisesti Venäjän sota on muuttanut metallien markkinatilannetta. Vihreä siirtymä edellyttää, että meillä on saatavilla riittävästi tiettyjä mineraalisia raaka-aineita. Osa näistä raaka-aineista on luokiteltu saatavuudeltaan kriittisiksi tai luonteeltaan erityisen tärkeiksi eli strategisiksi. Nyt suunnitelluilla alueilla on todistetusti näitä raaka-aineita myös taloudellisina esiintyminä.

Lapin elinvoima

Lapin elinvoimaa ja tulevaisuuden näkymiä on käsitelty Lapin Kauppakamarin lausunnoissa. Tuemme Kauppakamarin lausunnossa esitettyjä huolia uusien suojelualueiden merkityksestä muille elinkeinoille.

Yritysvaikutukset

Ehdotuksella lisättäisiin kaivosalan toiminnanharjoittajien velvollisuuksia merkittävästi sekä vaarannettaisiin alueella jo tehtyjen kaivos- tai malmitutkimusinvestointien hyödyntäminen.

Hallinnollisen taakan suhteettomasta lisääntymisestä esimerkkinä mainitsemme, ettei Itä-Lapissa vastaavien suojeluratkaisujen jälkeen Metsähallitukselta edelleenkään ole saatavissa kunnollisia menettelyohjeita malminetsinnän lupamenettelylle siellä perustettujen uusien suojelualueiden osalta.

Jäsenyhtiöiltä saamamme palautteen pohjalta esitämme huolen siitä, että nyt kaavaillut suojelualueiden statuksen muutokset tosiasiaassa merkitsevät geologisten tutkimusten ja malmikartoituksen huomattavaa vaikeutumista suhteessa esityksellä saavutettavaan suojelutason korotukseen. Viittaamme tältä osin jäsenyhtiömme Mawson Oy:n lausunnossa esitettyyn.

Vaikutusten arviointi

Kaivosteollisuus ry katsoo, ettei suunniteltujen uusien alueiden vaikutuksia ole selvitetty riittävän laajasti.

Erityisesti toteamme, ettei alueiden suojelustatuksen kiristämisen vaikutusta alueilla jo toimivien yhtiöiden toimintaedellytyksiin ole selvitetty riittävästi.

Luonnonsuojelualueen perustamisasetuksen riittävän kattava vaikutusten arviointi mahdollistaa sen, että lainsäätäjällä on käytettävissään riittävästi luotettavaa tietoa erilaisista ratkaisuvaihtoehdoista ja kokonaiskäsitys niiden seurauksista. Arvioinnissa tulee keskittyä eri ratkaisuvaihtoehtojen olennaisiin vaikutuksiin, joita arvioitaessa on tarkasteltava niin hankkeen

tavoiteltuja vaikutuksia ja hyötyjä kuin sen kustannuksia ja mahdollisia kielteisiä vaikutuksia. Arvioinnissa on myös pyrittävä tunnistamaan riskejä ja odottamattomia vaikutuksia.

Asetusten valmistelu ei voi perustua yksinomaan luonnonsuojelullisiin näkökohtiin, vaan myös taloudelliset, kuten malminetsinnän ja kaivostoiminnan intressit on otettava huomioon ja niitä on verrattava luonnonsuojeluintresseihin.

Suhteellisuusperiaate

Kaikki uudet alueet ovat jo jonkinasteisen suojelun piirissä. Katsomme, että riittävän suojelun taso saavutetaan jo nykyisillä suojelutoimenpiteillä ja ohjelmilla.

EU:n luontodirektiivin 6 artiklan 1 kohdassa todetaan, että suojelutoimenpiteet voivat olla tarpeellisia lainsäädännöllisiä, hallinnollisia tai sopimusoikeudellisia toimenpiteitä. Euroopan komissio ei muistiossaan "Suojelutoimien käyttöönotto Natura 2000 -alueilla" tai luontodirektiivin 6 artiklaa koskevassa uudessa tulkintaohjeessaan nimenomaisesti luettele ns. hyväksytyjä suojelutoimia mutta toteaa, että suojelutoimet pitäisi määritellä tapauskohtaisesti ja että tämä voi edellyttää aktiivista hoitoa mutta joissakin tapauksissa myös toimenpiteistä pidättymistä. Muistiossa ja uudessa tulkintaohjeessa nimenomaisesti todetaan, että näiden toimenpiteiden ei välttämättä ole oltava uusia toimenpiteitä.

Edellyttämällä suojelutoimien määrittämistä tapauskohtaisesti jokaiselle Natura 2000 -alueelle tai alueella olevalle luontotyyppille Euroopan komissio pyrkii varmistamaan, että suhteellisuusperiaatetta noudatetaan. Suhteellisuusperiaate on toissijaisuusperiaatteen tavoin yksi EU-oikeuden tärkeimpiä yleisiä periaatteita, ja se sääntelee Euroopan unionin toimivallan käyttöä.

Hallinnollisesti voi olla helpompaa ottaa käyttöön lainsäädäntöön perustuva suojelujärjestelmä kuin toteuttaa EU-lainsäädännön edellyttämä tapauskohtainen analyysi. EU-lainsäädäntö ei vaadi nyt esitettyjä suojelutoimia.

Perustelumuistioissa esitetään näkemys, että uusien luonnonsuojelualueiden perustamisen tarve tulisi EU-oikeudesta tai komission vaatimuksena.

Valmisteluprosessissa pitäisi pyrkiä arvioimaan, ovatko nykyiset suojelutoimenpiteet riittäviä vai tarvitaanko täydentäviä suojelutoimenpiteitä, ja tasapainottamaan suojelutoimenpiteiden valintaa suhteessa suojelutarkoituksiin ja alueiden muihin käyttötarkoituksiin.

Jäsenvaltioilla on velvollisuus varmistaa Natura-alueiden suojelutavoitteita vastaavan suojelun toteuttaminen. EU-oikeudesta tai kansallisesta oikeudesta ei kuitenkaan seuraa velvollisuutta toteuttaa suojelua yksinomaan luonnonsuojelualueita perustamalla. Suojelutoimenpiteiden toteuttamisen keinot jäävät siten kansallisten viranomaisten harkintaan ja niiden laatu ja laajuus arvioidaan tapauskohtaisesti. Valtioneuvoston Natura 2000 -verkoston Suomen ehdotuksen hyväksymistä koskevissa päätöksissä ei myöskään ole ratkaistu sitovasti Natura-alueen toteuttamistapaa, vaan niissä on ainoastaan alustavasti osoitettu se lainsäädäntö, jonka mukaisesti alueen luonnonarvojen suoja toteutetaan.

Lopulliset suojelutoimenpiteet tulee valita noudattaen komission ohjeistusta suojelutoimenpiteiden toteuttamisesta ja suhteellisuusperiaatetta siten, että suojelutavoitteet saavutetaan loukkaamalla mahdollisimman vähän muita intressejä.

Muuta

Suojelualueiden valmisteluun liittyen muistutamme eduskunnan (YmVM 8/1996vp – HE 79/1996vp) kannasta, jonka mukaan geologinen tutkimus ja malminetsintä vain harvoin ovat sellaista toimintaa, joka voi vaikuttaa Natura 2000 – verkostoon. Tämä tukee kantaamme siitä, että suotuisa suojelutaso on saavutettavissa nykyisillä toimenpiteillä.

Suomela Pekka
Kaivosteollisuus ry